

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Демографія та міграційна політика»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський, другий (магістерський) рівень спеціальності 211 Ветеринарна медицина
Код і найменування спеціальності	Усі спеціальності
Тип і назва освітньої програми	Усі ОПП
Курс, семестр	3 курс, 6 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю	Кількість кредитів – 3,0. Загальна кількість годин – 90, із яких лекцій – 16 години, практичних – 14 годин. Заочна форма здобуття освіти: лекцій – 2 год., практичних – 2 год. Форма семестрового контролю – залік.
Мова (и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра економіки та публічного управління
Контактні дані розробника(ів)	<i>Викладач:</i> Лозинська Тамара Миколаївна, д. держ. упр., професор, професор кафедри економіки та публічного управління <i>e-mail:</i> tamara.lozynska@pdaa.edu.ua сторінка викладача на сайті ПДАУ: https://www.pdaa.edu.ua/people/lozynska-tamara-mykolayivna

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Відсутні
Компетентності	<i>Загальні:</i> ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, встановлення причиннонаслідкових зв'язків, уміння використовувати їх у професійній і соціальній діяльності. ЗК 14. Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень. ЗК 17. Уміння критично оцінювати явища, ситуації, діяльність осіб, спираючись на отримані знання.
Результати навчання	РН 5. Застосовувати для ефективної професійної діяльності гуманітарні, природничо-наукові та фахові знання.

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей у поєднанні з низкою соціальних навичок, які дозволять випускникам бути успішними на своєму робочому місці. а саме здатністю:

- брати на себе відповідальність;
- зберігати лідерські якості в критичних умовах;
- йти на компроміси та залагоджувати конфлікти;
- працювати в команді, налагоджувати комунікацію між стейкхолдерами місцевої політики;
- діяти соціально відповідально та свідомо;
- діяти на основі дотримання принципу політичної неупередженості.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Забезпечити набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань з демографії та практичних навичок щодо її аналізу, формування компетентностей з питань міграційної політики, зокрема щодо визначення її сутності та місця в системі публічного управління як основи для розроблення інших політик, пов'язаних з демографічною структурою суспільства.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет демографії: склад, структура, рух населення.

Тема 2. Сучасні демографічні тенденції: старіння, депопуляція, демографічний вибух.

Тема 3. Сутність демографічної політики.

Тема 4. Причини та види міграції.

Тема 5. Соціально-економічні та соціокультурні наслідки міграції.

Тема 6. Міграційна політика та її суб'єкти.

Тема 7. Регулювання трудової міграції.

Тема 8. Міграційна політика ЄС і проблема біженців.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

Словесні методи: лекція, пояснення; наочні методи: ілюстрування; практичні методи: робота з навчально-методичною літературою; виконання практичних завдань. Методи самостійної роботи вдома: завдання самостійної роботи. Методи формування пізнавальних інтересів: дискусії; обговорення. Методи усного контролю: опитування. Тестовий контроль: виконання тестів. Комп'ютерні і мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій; комп'ютерне тестування; дистанційне навчання.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала оцінювання результатів навчання

Наведені в Додатку до силабусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

– щодо термінів виконання та перескладання

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись граничних термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання LMS Moodle), до яких має бути виконано певне завдання.

<p>– щодо академічної доброчесності</p>	<p>Виконані завдання здобувачами вищої освіти мають бути їх результатами їх самостійної роботи. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Списування під час заліку заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці «Академічна доброчесність» сайту ПДАУ (https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist).</p>
<p>– щодо відвідування занять</p>	<p>Не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об’єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині тощо) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту, або через систему дистанційного навчання LMS Moodle про стан виконання завдань.</p>
<p>– щодо зарахування результатів неформальної \ неформальної освіти</p>	<p>Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Здобувачі можуть самостійно на платформах онлайн-освіти, шляхом участі у короткострокових навчальних програмах і проєктах (з видачею сертифіката) опановувати навчальний матеріал, який за змістом дозволяє набути очікувані навчальні результати навчальної дисципліни.</p>
<p>– щодо оскарження результатів оцінювання</p>	<p>Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ’єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора</p>

навчально-наукового інституту. Порядок оскарження результатів оцінювання здобувачів вищої освіти регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці; кер. авт. кол. О. І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ: Академперіодика, 2021. 210 с.

2. Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002–2019 рр.: кол. моногр.; за ред. О. М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2020. 174 с.

3. Соціальні моделі сталості інфраструктурних галузей в умовах сучасної кризової ситуації (на прикладі освіти та охорони здоров'я України після 2019 року): кол. моногр.; В. М. Новіков, З. Сіройч, Ю. О. Карягін, В. В. Черніченко; за наук. ред. д.е.н., проф. В. Новікова: Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи; Ін-т укр. польск. співпраці; Вищ. школ. тур. та ін-х мов у Варшаві. Київ–Варшава, 2022. 94 с.

4. Якість життя населення України та перші наслідки війни; Черенько Л. М., Полякова С. В., Шишкін В. С., Реут А. Г., Крикун О. І., Когатько Ю. Л., Заяць В. С., Клименко Ю. А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Київ, 2023. 191 с. URL: https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D1%8F%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf

5. Оцінка стану реалізації чинної міграційної політики України. К., 2025. 75 с. URL: <https://ompua.org/wp-content/uploads/2025/06/ZVIT-MG.pdf>

Допоміжні

1. World Health Organization, Total Fertility Rate: URL: <https://www.who.int/data/gho/indicator-metadata-registry/imr-details/123>

2. Біленко О. В., Горбань С. Ф. Демографічна ситуація в Україні: сучасний стан та основні проблеми. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9887>

3. Електронні реєстри: напрями використання: кол. моногр.; за ред. О. М. Гладуна та М. В. Пугачової; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2021. 364 с.

4. Електронні реєстри: стан в Україні: кол. моногр.; за ред. О. М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2021. 636 с.

5. Звіт про виконання у першому півріччі 2025 року Плану заходів на 2024 і 2025 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.09.2024 № 837-р. URL: https://dmsu.gov.ua/assets/files/doc/StrategyMigPolicy_2025_1_report.pdf

6. Міграційна політика України щодо іноземців з урахуванням перспективи повоєнного відновлення: Аналітичне дослідження. К., 2023. 36 с. URL: https://r2p.org.ua/storage/documents/0a0603868eedd18b6e233f03ba508a998fe7fa3c_original.pdf

Рекомендовані онлайн ресурси

1. Eurostat URL : <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>.
2. Global Trends: Forced Displacement. UNHCR. 2017. URL : <http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5943e8a34/global-trends-forced-displacement.html>
3. International Labor Organization URL : <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm/>.
4. The world factbook URL : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.
5. UNFPA State of world population in 2019 URL: https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/UNFPA_PUB_2019_EN_State_of_World_Population.pdf
6. United Nation Population Division URL : <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates.shtml>.
7. База даних міжнародної організації міграцій URL : <https://migrationdataportal.org/>.
8. Головне управління статистики в Полтавській області. URL : <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>
9. Державна служба статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
10. Міжнародна організація міграцій URL : <https://www.iom.int/>.
11. Результати Всеукраїнського перепису населення URL : <http://www.ukrcensus.gov.u>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри економіки та публічного управління, протокол № 9 від 15 грудня 2025 року.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
Для денної форми здобуття освіти

Назви тем	Форми контролю			Самостійна робота	Разом
	практичні завдання	тестування	опитування		
Тема 1. Предмет демографії: склад, структура, рух населення	3	3	3	3	12
Тема 2. Сучасні демографічні тенденції: старіння, депопуляція, демографічний вибух.	4	4	4	4	16
Тема 3. Сутність демографічної політики.	3	3	3	3	12
Тема 4. Причини та види міграції.				3	3
Тема 5. Соціально-економічні та соціокультурні наслідки міграції.	4	4	4	3	15
Тема 6. Міграційна політика та її суб'єкти.	3	3	3	4	13
Тема 7. Регулювання трудової міграції.	3	3	3	4	13
Тема 8. Міграційна політика ЄС і проблема біженців.	4	4	4	4	16
Разом	24	24	24	28	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
Для заочної форми здобуття освіти

Назви тем	Форми контролю			Самостійна робота	Разом
	практичні завдання	тестування	опитування		
Тема 1. Предмет демографії: склад, структура, рух населення					
Тема 2. Сучасні демографічні тенденції: старіння, депопуляція, демографічний вибух.					
Тема 3. Сутність демографічної політики.					
Тема 4. Причини та види міграції.					
Тема 5. Соціально-економічні та соціокультурні наслідки міграції.	50				50
Тема 6. Міграційна політика та її суб'єкти.					
Тема 7. Регулювання трудової міграції.					
Тема 8. Міграційна політика ЄС і проблема біженців.					
Виконання завдань самостійної роботи				50	50
Разом	50			50	100

Шкала та критерії оцінювання практичного завдання (денна та заочна форма)

Бали	Критерії оцінювання
3/50	<i>Високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання. Розуміння понять стратегічного планування; цілей, переваг і недоліків стратегічного планування; принципів та методів стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати при виконанні практичних завдань основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати варіанти публічної політики.</i>
2/30	<i>Достатній рівень формування компетентностей і досягнення результатів</i>

	<i>навчання.</i> Знання істотних ознак понять; процесів стратегічного планування та зв'язків між ними; чинників впливу на процес стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати в стандартних ситуаціях основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо варіантів політики.
1,5/15	<i>Середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.</i> Знання основних понять стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати за зразком основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо вибору альтернатив політики.
до 1/15	<i>Низький рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.</i> Здобувач має початкові уявлення про зміст понять стратегічного планування; ідентифікації стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що забезпечує лише фрагментарне досягнення таких результатів навчання як вміння застосовувати основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо вибору варіантів політики. Останнє не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Бали	Критерії оцінювання
3/4/50	<i>Високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.</i> Розуміння понять стратегічного планування; цілей, переваг і недоліків стратегічного планування; принципів та методів стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати при виконанні практичних завдань основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати варіанти публічної політики.
2/3/30	<i>Достатній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.</i> Знання істотних ознак понять; процесів стратегічного планування та зв'язків між ними; чинників впливу на процес стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати в стандартних ситуаціях основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо варіантів політики.
1/2/15	<i>Середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.</i> Знання основних понять стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати за зразком основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо вибору альтернатив політики.
до 1/2/15	<i>Низький рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.</i> Здобувач має початкові уявлення про зміст понять стратегічного планування; ідентифікації стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що забезпечує лише фрагментарне досягнення таких результатів навчання як вміння застосовувати основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо вибору варіантів політики. Останнє не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.